Lausunto
Asianumero: VN/11905/2024-LVM-52
Päivämäärä: 3.2.2026

TIO, TDL

Liikenne- ja viestintäministeriön lausunto liikenne- ja viestintävaliokunnalle asiassa HE 179/2025 vp

Liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt liikenne- ja viestintäministeriöltä asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle kyberkestävyysasetuksen toimeenpanoa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 179/2025 vp). Liikenne- ja viestintäministeriö kiittää lausuntopyynnöstä ja lausuu asiasta kunnioittavasti seuraavaa.

Esityksen valmisteluun on johtanut Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2024/2847, annettu 23 päivänä lokakuuta 2024, digitaalisia elementtejä sisältävien tuotteiden horisontaalisista kyberturvallisuusvaatimuksista ja asetusten (EU) N:o 168/2013 ja (EU) 2019/1020 ja direktiivin (EU) 2020/1828 muuttamisesta (kyberkestävyyssäädös), jäljempänä kyberkestävyysasetus. Asetus on tullut voimaan 10.12.2024 ja sen soveltaminen alkaa vaiheittain vuosien 2026–2027 aikana.

Kyberkestävyysasetus asettaa vaatimuksia digitaalisen elementin sisältäville tuotteille eli laitteille ja ohjelmistoille, jotka ovat kytkettävissä internetiin tai toiseen laitteeseen. Asetuksen soveltamisalaan kuuluu huomattavan laaja joukko erilaisia internetiin tai toiseen laitteeseen yhdistettävissä olevia tuotteita, kuten ohjelmistot, tietokoneet, kodinkoneet, älykellot, etäluettavat mittarit, käyttöjärjestelmät, sovellukset ja pelit. Asetus soveltuu sekä kuluttaja- että muuhun käyttöön tarkoitettuihin tuotteisiin. Asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle on erikseen rajattu ajoneuvot, ilma-alukset, lääkinnälliset laitteet ja varaosat. Asetuksen vaatimukset kohdistuvat soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden valmistajiin, maahantuojiin ja jakelijoihin. Asetus asettaa vähimmäisvaatimuksia tuotteiden kyberturvallisuuteen vaikuttaville ominaisuuksille sekä tuotteiden turvallisuuteen vaikuttavien haavoittuvuuksien ja poikkeamien hallinnalle sekä haavoittuvuuksista ja poikkeamista ilmoittamiselle tuotteen markkinoille saattamisen jälkeen. Avoimen lähdekoodin ohjelmistojen osalta asetuksella asetetaan eräitä valmistajan velvollisuuksia kevyempiä velvollisuuksia avoimen lähdekoodin ohjelmistovastaavina toimiville oikeushenkilöille. Euroopan unionissa tai Suomessa kansallisesti ei ole ennestään ollut horisontaalista sääntelykehystä, jossa vahvistettaisiin vastaavia tietoturvaa tai kyberturvallisuutta koskevia lain tasoisia vaatimuksia kaikille digitaalisia elementtejä sisältäville tuotteille.

Hallituksen esityksen tavoitteena on antaa kyberkestävyysasetuksen soveltamista täydentävät ja täsmentävät kansalliset säännökset. Esityksellä ehdotetaan säädettäväksi uusi eräiden tuotteiden kyberkestävyydestä sekä kyberturvallisuussertifioinnista annettava laki, joka sisältäisi keskitetysti asetuksen soveltamista täydentävät ja täsmentävät kansalliset säännökset. Laissa säädettäisiin kyberkestävyysasetuksen markkinavalvonnasta, vaatimuksenmukaisuuden arviointilaitoksien ilmoittamisesta ja valvonnasta kyberkestävyysasetuksen mukaisia arviointitehtäviä varten sekä asetuksen rikkomiseen liittyvistä hallinnollisista seuraamuksista. Lisäksi laissa säädettäisiin mahdollisuudesta perustaa kyberkestävyyden sääntelyn testiympäristö, keskeneräisten tuotteiden käyttämisestä eräissä olosuhteissa sekä kyberkestävyysasetuksen vaatimuksien huomioimisesta julkisissa hankinnoissa.

Kyberkestävyysasetuksen markkinavalvontaviranomaisen tehtävistä vastaisi keskitetysti Liikenne- ja viestintävirasto. Kyberkestävyysasetuksen suoraan sovellettavan säännöksen vuoksi suuririskisille tekoälyjärjestelmille markkinavalvontaviranomaisena toimisi kuitenkin sama viranomainen, joka valvoo suuririskiselle tekoälyjärjestelmälle tekoälyasetuksen vaatimuksia eräiden tekoälyjärjestelmien valvonnasta annetun lain nojalla. Kyberkestävyysasetuksen markkinavalvontaan sovellettaisiin eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annettua lakia ja EU:n markkinavalvonta-asetusta.

Esityksen tavoitteena on myös täydentää kansallista sääntelyä eurooppalaisia kyberturvallisuuden sertifiointijärjestelmiä koskevan EU:n niin kutsutun kyberturvallisuusasetuksen (EU) 2019/881 soveltamiseksi. Sertifiointijärjestelmiä koskevien EU:n kyberturvallisuusasetuksen säännöksien soveltaminen on alkanut pääosin vuonna 2021. Kyberturvallisuussertifiointien käyttö ja niihin liittyvä viranomaistehtävien määrä on ollut vähäistä. Kyberkestävyysasetuksen soveltamisen ennakoidaan lisäävän kyberturvallisuussertifiointien käyttöä ja näin ollen myös niihin liittyviä viranomaistehtäviä, minkä johdosta on muodostunut tarve esittää asetusta täydentävää kansallista sääntelyä. Tältä osin esityksen ehdotukset koskevat kansallisen kyberturvallisuussertifioinnin viranomaisen tehtäviä ja toimivaltuuksia, vaatimustenmukaisuuden arviointilaitoksia sekä valvontaa ja väärinkäytöksiin puuttumista. Säännökset ehdotetaan sisällytettäväksi eräiden tuotteiden kyberkestävyydestä sekä kyberturvallisuussertifioinnista ehdotettuun lakiin. Kyberturvallisuussertifiointien osalta kansallisen viranomaisten tehtävässä jatkaisi Liikenne- ja viestintävirasto.

Esityksellä ehdotetaan lisäksi täydennettäväksi EU:n kyberturvallisuusdirektiivin eli NIS 2 -direktiivin täytäntöönpanoa verkkotunnuksien rekisteröintitietojen osalta. Sähköisen viestinnän palveluista annettuun lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 21 a luku, jossa säädettäisiin verkkotunnusten rekisteröintitietojen keräämistä ja luovuttamista koskevista velvollisuuksista muiden kuin fi-maatunnukseen ja ax-maakuntatunnukseen päättyvien verkkotunnuksien osalta. Luvussa säädettäisiin myös verkkotunnusvälittäjän ilmoittautumisvelvollisuudesta. NIS 2 -direktiivin mukaiset vastaavat velvoitteet fi-maatunnukseen ja ax-maakuntatunnukseen päättyvien verkkotunnuksien osalta sisältyvät sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 21 lukuun.

Valtioneuvoston periaatepäätös Suomen uudesta kyberturvallisuusstrategiasta annettiin lokakuussa 2024. Hallitusohjelman mukaisesti uudistettu strategia vastaa toimintaympäristön muutokseen ja strategian tavoitteena on, että kyberturvallisuus on erottamaton osa Suomen kokonaisturvallisuutta. Strategian toimeenpanosuunnitelmassa on yhteensä 43 toimenpidettä, joilla saadaan parannettua ja ylläpidettyä suomalaisen yhteiskunnan kybersietoisuutta, kehitettyä kyberpuolustusta, vahvistettua kyberturvallisuuden ekosysteemiä ja sitä kautta lisättyä työllisyyttä sekä kyberturvallisuusalan vientiä. Strategian tavoitteiden saavuttaminen ja kyberturvallisuuden tason säilyttäminen edellyttää myös riittävää rahoitusta. Kyberkestävyysasetuksen sujuva ja tehokas toimeenpano laitteiden ja ohjelmistojen tietoturvan parantamiseksi sisältyy Suomen kyberturvallisuusstrategian toimeenpanosuunnitelman priorisoituihin toimenpiteisiin. Esityksellä edistetään lisäksi hallitusohjelman mukaisia tavoitteita siitä, että kyberturvallisuutta ja sitä koskevaa yhteistyötä viranomaisten ja elinkeinoelämän välillä vahvistetaan, hallitus parantaa tietoturvaa kriittisillä toimialoilla ja EU-lainsäädännön toimeenpanon yhteydessä vältetään kansallista lisäsääntelyä.

Esityksellä on suoria ja huomattavia vaikutuksia Liikenne- ja viestintävirastolle. Tehtävien jatkuvaluonteisen lisäyksen ohella esitys aiheuttaa kerta- ja jatkuvaluonteisia kustannuksia liittyen tietojärjestelmäkehitykseen ja markkinavalvontaviranomaisen toimintaan. Esityksessä arvioidaan sen mukaisten tehtävien lisäyksen olevan Liikenne- ja viestintävirastolle laajuudeltaan 10,5 htv.

Muiksi kustannuksiksi arvioidaan yhteensä 650.000 eur kertaluontoinen kustannus vuosien 2026–2027 ajalle sekä yhteensä 200.000 eur jatkuvaluonteinen vuosittainen kustannus vuodesta 2028 alkaen. Liikenne- ja viestintäviraston arvion mukaan tehtävien toteuttaminen ilman uusia määrärahoja on erittäin haastavaa. Liikenne- ja viestintäministeriö esittää kyberkestävyyssäädöksen toimeenpanemiseen vuosien 2027–2031 julkisen talouden suunnitelmaan vuodelle 2027 1,2 M€ määrärahaa ja vuodesta 2028 eteenpäin 0,9M€ määrärahaa.

EU:n digi-, data- ja kybersääntely lisääntyy nopealla tahdilla, ja samoin lisääntyvät näistä säädöksistä johtuvat viranomaistehtävät. Liikenne- ja viestintäviraston budjettirahoitukseen on kuluvalla hallituskaudella kohdistettu noin 17 prosentin säästö, samalla kun virastolle on osoitettu merkittävä määrä uusia tehtäviä ilman vastaavaa lisärahoitusta. Liikenne- ja viestintäviraston toiminta on jo nykyisellään erittäin tiukasti mitoitettua, ja olemassa olevat resurssit kohdennetaan lakisääteisiin ydintehtäviin. Liikenne- ja viestintäministeriö on arvioinut, että toimeenpantavasta EU:n digi-, data- ja kybersääntelystä seuraa Liikenne- ja viestintävirastolle yhteensä 82,5 henkilötyövuoden edestä resurssivaikutuksia. Näistä vain 26,5 henkilötyövuodelle on saatu rahoitusta, jolloin loput tehtävistä (56 htv) tulisi hoitaa nykyisillä, valtion tuottavuusohjelman mukaan vähenevillä, resursseilla. Myös eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on mietinnössään LiVM 19/2025 vp kiinnittänyt huomiota Liikenne- ja viestintäviraston resursseihin ja ilmaissut huolensa siitä, onko Liikenne- ja viestintäviraston mahdollista hoitaa kaikkia lakisääteisiä tehtäviään asianmukaisella tavalla. Liikenne- viestintäviraston joutuessa priorisoimaan tehtäviään, johtaa se muun muassa siihen, että kansallisen kyberturvallisuuden taso uhkaa laskea.

Esityksellä on lisäksi eräitä muita vähäisempiä viranomaisvaikutuksia. Esityksellä olisi vaikutuksia suuririskisiä tekoälyjärjestelmiä valvoville viranomaisille. Esitys lisää jossain määrin näiden viranomaisten tehtäviä, sillä ne toimisivat myös kyberkestävyysasetuksen osalta markkinavalvontaviranomaisena suuririskisille tekoälyjärjestelmille. Tähän vaikuttaa olennaisesti se, missä määrin tulevaisuudessa kehitetään digitaalisen elementin sisältäviä tuotteita, jotka ovat samalla suuririskisiä tekoälyjärjestelmiä. Resurssitarpeita onkin syytä seurata ja tarkastella uudelleen myös valvonnan aikana. Esityksellä olisi lisäksi vaikutuksia Turvallisuus- ja kemikaaliviraston FINAS-akkreditointiyksikölle. Sen suorittamien akkreditointien määrä kasvaisi, mikäli vaatimustenmukaisuuden arviointilaitokset hakisivat akkreditointeja ilmoittautuakseen kyberkestävyysasetuksen mukaiseksi ilmoitetuksi laitokseksi Suomessa. Lisäksi esityksellä ja kyberkestävyysasetuksen soveltamisella olisi työmäärää lisääviä vaikutuksia Turvallisuus- ja kemikaaliviraston yhteydessä toimivan markkinavalvonnan yhteyspisteen sekä yhteistyöryhmän toimintaan. Esityksestä aiheutuisi lisäksi lisätehtäviä Oikeusrekisterikeskukselle, joka vastaisi hallinnollisten seuraamusmaksujen täytäntöönpanosta. Viranomaisille esityksestä aiheutuva työmäärän lisäys olisi katettava olemassa olevista valtion talouden kehyspäätösten ja valtion talousarvion mukaisista määrärahoista. Viranomaisten määrärahatarpeita niille osoitettavien uusien tehtävien osalta olisi arvioitava kehys- ja talousarviovalmistelujen yhteydessä.

Kyberkestävyysasetuksella parannetaan yleisesti erilaisten verkkoon tai toiseen laitteeseen yhdistettävissä olevien tuotteiden, laitteiden ja ohjelmistojen tietoturvan tasoa. Koska kyberkestävyysasetuksen soveltamisala on varsin laaja, on sen tehokkaalla toimeenpanolla ja valvonnalla välillisesti laajasti erilaisia myönteisiä vaikutuksia yhteiskunnassa käytettävien digitaalisen elementin sisältävien laitteiden ja ohjelmistojen tietoturvan tasoon Suomessa ja EU:n sisämarkkinoilla. Esityksellä arvioidaankin olevan välillisesti varsin laajoja myönteisiä vaikutuksia tietoturvaan yhteiskunnassa.